

Nr 121.

Af herr **Carlsson** i Malmberget, om förändrad lydelse af vissa paragrafer i gällande förordning angående bevilning af fast egendom samt af inkomst äfvensom i instruktionen för taxeringsmyndigheterna.

Nu gällande bevillningsförordning innehåller beträffande fördelningen af det beskattningsbara beloppet af inkomst å sådana företag, som drivas inom olika kommuner, fasta bestämmelser endast beträffande inkomst af bankrörelse, järnvägsdrift, kanaldrift och vatten- och kraftledningsföretag. För öfriga företag däremot, som till största delen ägas af aktiebolag, finnas inga bestämda regler att gå efter. Inkomsten skall taxeras å den eller de orter, där rörelsen eller någon hufvudsaklig gren däraf på mera själfständigt sätt eller i afsevärd omfattning drifvits; men i fall sådana bestämda orter icke förefunnits, äfvensom för inkomst af kapital, där bolaget har sin styrelse. Denna bestämmelse är ju mycket sväfvande, och det ligger faktiskt i vederbörande bolagsstyrelses händer att efter godttfinnande reglera fördelningen af inkomsten mellan olika kommuner, å hvilken den skattskyldige äfven jämlikt 17 § skall afgifva förslag.

De flesta större arbetsgifvareföretagen i vårt land hafva formen af aktiebolag, och mycket vanligt är att dessa hafva sina styrelser och hufvudkontor belägna i andra kommuner än deras respektive grufvor, fabriker med flera arbetsplatser äro belägna. Den mer och mer tilltagande trustbildningen medverkar ytterligare till arbetsgifvarevinstens koncentrerings på ett fåtal platser i landet, förnämligast Stockholm. Då nu den reformerade kommunala rösträtten på många ställen, särdeles vid större arbetscentra, torde i väsentlig mån öfverflytta bestämmande-

rätten i kommunens angelägenheter från arbetsgifvarna och deras anhängare på arbetarne, ligger det nära till hands, att de förra skola söka undandraga arbetarsamhällena beskattningsrätten på mesta möjliga af arbetsgifvarnes inkomster och i stället öfverföra dem på sina hufvudkontor, hvilka kanske kunde komma att sammanföras till något »miljonär-samhälle», där den kommunala beskattningen skulle blifva »blot til Lyst». Detta skulle kolossalt öka kommunalskatterna i de landskommuner, där större arbetscentra äro belägna, icke blott för arbetarne utan äfven för alla andra, som ej hafva sin hufvudsakliga utkomst af aktier i de ifrågasvarande företagen. Detta vore så mycket orättvisare, som de dominerande utgiftsposterna för en kommun *fattigvården* och *skolstaten* undergå så stark ökning just på grund af folkkoncentreringen vid de större arbetsplatserna, hvilka ytterligare poster ökas genom det starka ombyte af arbetare, som praktiseras af många större arbetsgifvare. Som exempel på den ökning i kommunala utgifter, som ett större arbetsföretag kan åstadkomma, må anföras några siffror från Jukkasjärvi socken, som 1903 fick till beskattningsföremål de första större arbetsföretagen inom kommunen Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag och Tuolluvaara grufaktiebolag. Nedanstående siffror rörande fattigvården grunda sig på utdrag ur kommunens kassajournaler och äro icke fullt exakta, då fattigkassans behållningar ingå i summorna för vissa år. Siffrorna angående utdebitering äro hämtade från respektive års debiterings- och uppbördslängder.

Fattigvården

Å r	inom ursprungliga socknar		inom Kiruna och järnvägslin.		S u m m a	
1903			300			
1904	5,500		4,600		10,100	
1905	8,730		7,000		15,700	
1906	9,734	67	9,001	86	18,736	53
1907	10,943	30	15,420	46	26,363	76
1908	12,439	34	27,441	34	39,880	34
1909					60,000	} ungefärl. } beräknadt
1910					60,000	

Utdebitering af kommunalutskylder

Fyrktal	Å r	K o m m u n	Kyrka och skola	V ä g s k a t t	S u m m a	öre pr fyrk	
64,860	1901	5,721 55	8,293 07	Under 1901—1906 utdebiterad med kronoskatten.	14,014 62	21	
85,217	1902	12,552 50	19,061 88		31,614 38	31	
146,950	1903	10,290 22	30,148 96		40,439 18	24 ³ / ₄	
175,820	1904	47,756 60	41,536 14		89,292 74	44	
368,138	1905	57,641 70	60,523 48		118,165 18	31	
443,162	1906	63,505 33	81,332 21		144,837 54	32	
846,605	1907	103,286 54	70,079 06		44,134 20	217,499 80	20 ^{*)}
774,663	1908	102,317 83	101,148 97		54,184 40	257,651 10	26 ^{*)}
836,989	1909	108,808 63	120,526 49		74,958 —	304,293 12	27,4 ^{*)}

*) oberäknadt vägskatt som uppgått 1907 till 15 öre pr fyrk
 » » » » 1908 » 20 » » »
 » » » » 1908 » 25 » » »

En del af ökningen beror på att, sedan fyrktalet inom kommunen mångdubblats, såväl fattigvård som skolväsen inom den äldre delen af socknen kunnat bättre tillgodoses, men den ojämförligt största delen kommer likväl på Kiruna och ökningen särskildt i fattigvård för detta samhälle är störst under de sista två åren, beroende därpå, att det utslitande malmlastningsarbetet först då hunnit börja göra sin verkan, men hittills mest dock därpå, att en hel del arbetare antingen ej fått behålla sitt arbete hos bolaget eller ock själfmant slutat, rest sin väg och lämnat sina familjer kvar där.

De båda grufbolagens, och socknens i öfrigt, fyrktal ha under åren 1901—1909 tillväxt sålunda.

År.	L. K A.-B.	Tuollov. Gruf.-A.-B.	Öfriga be- skattnings- föremål.	Summa.
1901	3,675 fast fyrk		61,185	64,860
1902	7,128 »	11	78,078	85,217
1903	49,370 »	11	97,569	146,950
1904	46,045 »	109	129,666	175,820
1905	223,346 »	329	144,463	368,138
1906	237,191 »	6,957	244,148	443,162
1907	561,886 »	21,868	262,851	846,605
1908	482,838 »	29,236	262,589	774,663
1909	516,187 »	22,703	298,099	836,989

Sista tabellens siffror visa, hvilken stor betydelse de båda stora arbetsgifvarnes inkomster ha som skatteobjekt för kommunen. Så länge de båda bolagen skatta som hittills L—K A.-B med 90 och Tuolluvaara-bolaget med 85% af hela den beskattningsbara inkomsten kan man därför säga, att de någorlunda i riktig proportion bidra till de genom arbetsföretagen tillkomna kolossala ökningarne i fattigvård och skolväsen. Men någon säkerhet för att detta skall fortfara har kommunen icke. Sedan det af bolagen godkända köpingsförslaget, som omfattade både dessa och andra närliggande gruffält af regeringen slopats och ersatts med ett mindre municipalsamhälle, i hvilket visserligen större delen af arbetarbefolkningen intogs, men däremot inga gruffält, har L—K A.-B. (oaktadt afgifna försäkringar att det icke alls var meningen undandraga något af den inkomst, för hvilken skatt erlägges till Jukkasjärvi socken att betala municipalskatt till Kiruna gruvsamhälle), har bolaget några månader efteråt, så snart det blef fråga om att uppgöra den första fyrkantslängden haft mod att bjuda — 10% af denna inkomst till beskattning inom municipalsamhället, som innesluter mera än 80% af deras arbetare. Och då municipalstämman icke ville gå in härpå, uttalade bolagets representant, att sannolikt skulle Stockholm i framtiden komma att få mera och Jukkasjärvi kommun mindre af inkomsten. Kändt är, att bolaget sträfvar att få municipalsamhället till köping, och skulle bolaget då kunna draga sig från att betala större delen af kommunalutskylder till den nya köpingskommunen, hvilken dock får vidkännas de kommunala utgifter för skolor och fattigvård m. m. som äro en följd af bolagets verksamhet.

Bristen af en tydlig föreskrift i bevillningsförordningen om huru fördelningen mellan olika kommuner af uppskattad inkomst af industri-rörelse skall ske, och de grunder, som därvid skola följas, föranleder också i många fall inom olika delar af landet till tvister och stridigheter mellan de olika kommunerna, som äro berättigade till andel af dylik beskattning. Då den skattskyldige i sin själfdeklaration enligt § 17 afgifver förslag till sådan fördelning och därvid af en eller annan anledning särskildt vill gynna någon viss af resp. kommuner med större andel än densamma rätteligen borde tillkomma, så är det ytterst svårt för den eller de kommuner, som anser sig däraf förnämade, att vinna rättelse, enär då vederbörande taxerings- eller pröfningsnämnd gör ändring i hvad den skattskyldige i sådant fall föreslagit, så anföres af den sistnämnde oftast besvär till högsta instanserna, hvilket drager en tid vanligen af

flera år innan ett dylikt beskattningsmål blir i högsta instans slutligen afgjordt. Då det omtvistade kan uppgå till stora belopp och i afsevärd mån inverka på vederbörande kommuners ekonomi, så verkar det osäkerhetstillstånd, som gör sig gällande under tiden ett dylikt tvistemål ligger under pröfning, särdeles besvärligt och förryckande, ty den kommun, som utdebiterat afgift för det omtvistade beloppet, löper ju risken att blifva ådömd återbetalning, och får i så fall det ifrågavarande beloppet, som redan användts för kommunens allmänna behof, utdebiteras några år efteråt på de, som då äro skattskyldiga och därvid ofta med sin anpart drabbar sådana personer, som under senare tid inflyttat i kommunen, hvilket ej kan anses rättvist. Såsom ett exempel på sådana fall kan anföras, att den kommun, där jag är bosatt, nämligen Gellivare, för några år sedan till Aktiebolaget Gellivare Malmfält dömdes att återbära c:a 13,000 kronor, hvilket belopp måste uttaxeras på de personer, som voro skattskyldiga inom kommunen 3 år efter, sedan det kommunen fråndömda beloppet utdebiterades första gången.

Af det ofvan anförda torde framgå såväl nyttan som nödvändigheten af, att förtydligande tilläggsbestämmelser införas i kungl. förordningen angående bevillning af fast egendom samt af inkomst §§ 12 och 17 samt i instruktion för taxeringsmyndigheterna § 3.

Jag tillåter mig sålunda föreslå,

att Riksdagen måtte besluta följande tillägg och ändringar i förenämnda paragrafer.

§ 12.

Skattskyldig taxeras för inkomst af kapital och arbete:

- a) patronus ecclesiae: — — — — —
 b) den, som drifver bankrörelse: — — — — —
 den, som idkar järnvägsdrift: — — — — —
 den, som idkar kanaldrift: — — — — —
 den, som med hjälp af ledning tillhandahåller vatten eller elektrisk energi: — — — — — förbrukats;
 den, som med en arbetsstyrka af minst 20 man drifver bergsbruk, kalk- och stenbrott, kvarn, sågverk, fabrik, mekanisk verkstad eller annan industriell näring eller handverk eller sådan binäring till jordbruket, för hvilken bevillning såsom för inkomst af arbete enligt denna lag, skall utgå: för inkomst däraf: vid hufvudkontoret, å de orter där

arbetsplatserna äro belägna och där arbetarne under anställningstiden äro bosatta.

- c) bolag: — — — — —
 d) handlande, fabriksägare samt annan yrkes- och näringsidkare, hvarom ej i b) stadgas; för inkomst af — — — — —

§ 17.

Uppgiften — — — — bruttoinkomsten däraf inom hvarje särskild kommun, dels och beträffande inkomst af grufdrift, kalk- och stenbrott, eller annan näring eller handverk, hvarom sägs i § 12 mom. b., den skattskyldige uppgifva den eller de kommuner, inom hvilka hvarje särskildt arbetsföretag är beläget samt i de fall, då de vid ett och samma företag anställda arbetarne bo inom flera kommuner, antalet af de vid mantalskrifningstiden inom hvarje kommun boende arbetare, som då äro i arbete.

Instruktion för taxeringsmyndigheterna.

Uppskattning af inkomst.

§ 3.

Med afseende å — — — — — finna skälig.

Inkomst af bergsbruk, kalk- och stenbrott, kvarn-, sågverksrörelse eller annan industriell näring eller handverk eller sådan binäring till jordbruket, för hvilken enligt denna förordning beviljning såsom för inkomst af arbete skall utgå, fördelas till beskattning på följande sätt:

Fem procent af inkomsten taxeras i den ort där nästföregående är hufvudkontoret var beläget. Återstoden fördelas, då flere arbetsföretag tillhöra samme ägare, mellan dessa i förhållande till hvarje företags saldo i hufvudräkenskaperna. Om de vid ett arbetsföretag anställda arbetarne hafva bostad inom olika kommuner, skall den på företaget belöpande inkomsten fördelas mellan

dess kommuner i förhållande till antalet i arbete varande vid mantalsskrifningstiden nästföregående år inom hvar och en af dem boende arbetarne, skolande härvid municipalsamhälle i fråga om beräknande af municipala beskattningsföremål räknas såsom särskild kommun.

Och hemställer jag tillika värdsamt, att bevillningsutskottet behagade vidtaga de redaktionella ändringar i förestående förslag, som kunna finnas nödiga, likasom ock i öfriga delar af förenämnda förordningar, som kunna blifva en följd af förestående förslag.

Stockholm den 27 januari 1910.

L. J. Carlsson.

I motionens syfte instämma:

Linus Lundström.

Johan Forssell.

N. A:son Berg.

Joh. Åberg.

Rob. Karlsson.
